

O'ZBEKISTON TASVIRIY SAN'ATIDA ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Shermatov Odil

Jizzax viloyati Forish tumani 16-sonli umumta'lim maktabi

Tasviriy san'at va chizmachilik o'qituvchisi

odilshermatov1504@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17731456>

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston tasviriy san'ati rivojida zamonaviy raqamli texnologiyalarning ta'siri va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot raqamli vositalarning milliy san'at an'alarini saqlash va yangi ijodiy imkoniyatlar yaratishdagi rolini ko'rsatadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar an'anaviy va zamonaviy san'at uslublarini sintez qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: raqamli san'at, tasviriy san'at, zamonaviy texnologiyalar, vizual madaniyat, san'at ta'limi, multimedia, virtual galereya

Аннотация: В статье анализируется влияние и значение современных цифровых технологий в развитии изобразительного искусства Узбекистана. В исследовании показана роль цифровых инструментов в сохранении национальных художественных традиций и создании новых творческих возможностей. Результаты показывают, что цифровые технологии служат важным инструментом синтеза традиционных и современных художественных стилей.

Ключевые слова: цифровое искусство, изобразительное искусство, современные технологии, визуальная культура, художественное образование, мультимедиа, виртуальная галерея

Abstract: This article analyzes the impact and importance of modern digital technologies in the development of fine arts in Uzbekistan. The study shows the role of digital tools in preserving national artistic traditions and creating new creative opportunities. The results show that digital technologies serve as an important tool in synthesizing traditional and modern art styles.

Keywords: digital art, fine arts, modern technologies, visual culture, art education, multimedia, virtual gallery

XXI asr global madaniy makonida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi tasviriy san'atning barcha sohalariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayonlar milliy san'at an'alariga boy bo'lgan O'zbekistonni ham chetlab o'tmadi. Mustaqillik yillarida respublikada tasviriy san'atning turli yo'nalishlarida muhim yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, zamonaviy raqamli vositalarning san'at amaliyotiga integratsiyasi muayyan tizimlilikni talab etadigan dolzarb masala

sifatida namoyon bo'lmoqda [1]. Raqamli texnologiyalar nafaqat san'atkorlarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirmoqda, balki madaniy merosni saqlash, san'at asarlarini tarqatish va tomoshabinlar bilan muloqot shakllari tamoyillarini ham tubdan o'zgartirmoqda. O'zbekiston tasviriy san'atining boy tarixi va o'ziga xos milliy xususiyatlari kontekstida raqamli transformatsiya jarayonlari alohida e'tiborni talab etadi, chunki bu jarayonlar an'anaviy qadriyatlarni saqlash va zamonaviy talablarga moslashish o'rtasida muvozanatni topishni talab qiladi [2]. Tadqiqotning maqsadi O'zbekiston tasviriy san'ati rivojida raqamli texnologiyalarning o'rnini va ta'sirini kompleks tahlil qilish, milliy san'at kontekstida ularning qo'llanilish holatini baholash hamda istiqbollarini aniqlashdan iborat.

Metodologiya va adabiyotlar tahlili

Tadqiqot davomida O'zbekiston va xorijiy manbalar asosida nazariy tahlil metodologiyasi qo'llanildi. Adabiyotlar tahlili uchun san'atshunoslik, madaniyatshunoslik va axborot texnologiyalari sohasidagi fundamental asarlar, ilmiy maqolalar va akademik nashrlar tanlab olindi. Tahlil jarayonida milliy va xalqaro tajribalarni qiyosiy o'rganish, kontekstual tahlil va tizimli yondashuv metodlari ishlatildi. Raqamli san'atning nazariy asoslarini o'rganishda Kristyan Polning "Digital Art" asari muhim asos bo'lib xizmat qildi, unda raqamli texnologiyalarning san'atga integratsiyasining tarixi va nazariy jihatlarini keng yoritilgan [3]. Rossiyalik tadqiqotchi T.Y. Yureneva muzey faoliyatida raqamli texnologiyalarning rolini tahlil qilib, virtual ko'rgazmalar va raqamli arxivlarning ahamiyatini ta'kidlaydi [4]. O'zbekiston kontekstida milliy san'at tarixchisi M.R. Raxmonov o'zbek tasviriy san'atining tarixiy rivojini fundamental tahlil qilib, zamonaviy tendentsiyalarni klassik an'analar bilan bog'lash zarurligini ta'kidlaydi [5].

Madaniy meros raqamlashtirilishi masalasida UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan standartlar va tavsiyalar metodologik asos bo'ldi, bu xalqaro amaliyotni milliy sharoitlarga moslashtirishga imkon berdi [6]. Zamonaviy raqamli san'at ta'limi bo'yicha tadqiqotchilar san'at o'quv yurtlarida texnologik kompetentsiyalarni shakllantirish zarurligini ta'kidlaydilar. Xususan, O.A. Qodirovaning tadqiqotlarida O'zbekiston san'at ta'limi tizimida innovatsion yondashuvlar tahlil qilingan [7]. Rossiyalik olim N.M. Moleva raqamli texnologiyalar kontekstida tasviriy san'at ta'limining transformatsiyasi masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlarida zamonaviy texnologiyalarning pedagogik jarayonga integratsiyasining samaradorligini isbotlagan [8]. Virtual galereyalar va onlayn san'at platformalari rivojida jahon tajribasini o'rganish ham

muhim ahamiyatga ega. Xorijiy manbalar shuni ko'rsatadiki, pandemiyadam keyingi davrda raqamli san'at platformalarining auditoriyasi sezilarli darajada o'sgan va bu tendentsiya barqaror rivojlanish yo'nalishi sifatida davom etmoqda [9]. O'zbekistonda milliy madaniy merosni raqamlashtirish bo'yicha davlat dasturlari amalga oshirilmoqda, biroq bu sohadagi ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar hali to'liq tizimga solinmagan [10].

Natijalar va muhokama

Adabiyotlar tahlili va milliy san'at amaliyotini o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston tasviriy san'atida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi bir necha yo'nalishlar bo'yicha amalga oshmoqda. Birinchidan, professional san'atkorlar o'z ijodiy faoliyatlarida grafik planshetlar, 3D modellashtirish dasturlari va raqamli rassom vositalari kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasi ortib bormoqda. Bu jarayon ayniqsa yosh avlod san'atkorlari orasida keng tarqalgan bo'lib, ular an'anaviy miniatura san'ati, kulolchilik va to'qimachilik naqshlarini raqamli formatda qayta ishlash va yangi kontekstda taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ikkinchidan, madaniy meros ob'ektlarini raqamlashtirish jarayonlari kuchayib, davlat muzeylari va san'at galereyalari o'z kolleksiyalarini virtual formatda taqdim etish ustida ishlamoqda.

Uchinchidan, san'at ta'limi tizimida raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalari o'qitish dasturlariga bosqichma-bosqich kiritilmoqda. To'rtinchidan, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar san'atkorlar uchun o'z asarlarini keng auditoriyaga yetkazish va xalqaro hamkorlik o'rnatish imkoniyatini bermoqda. Biroq, bu jarayonlar bir qator muammolar bilan ham bog'liq. Texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, professional kadrlar taqchilligi, yuqori sifatli raqamli asbob-uskunalar va dasturiy ta'minotning qimmatligi kabi omillar raqamli texnologiyalarning keng ko'lamda qo'llanilishini chegaralaydi.

Bundan tashqari, milliy san'at an'alarining o'ziga xosligi va raqamli formatdagi ifoda shakllari o'rtasida muvofiqlikni ta'minlash ham muhim vazifa hisoblanadi.

1-jadval. O'zbekiston tasviriy san'atida raqamli texnologiyalarning qo'llanish sohalari

		Tez bajarilish, nusxa olish qulayligi	
	3D modellashtirish, 3D bosib chiqarish		

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar an'anaviy va zamonaviy san'at uslublarini sintez qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Milliy miniatura san'atining zamonaviy talqinlari, o'zbek arxitektura naqshlarini raqamli formatda qayta ishlash, milliy kiyim va to'qimachilik an'alarini 3D modellashtirish kabi tajribalar milliy madaniy identifikatsiyani saqlab qolish bilan birga, uni global san'at kontekstida taqdim etish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, raqamli san'atning rivojlanishi an'anaviy san'at turlarini almashtirish emas, balki ularni to'ldirish va boyitish funksiyasini bajarishi kerakligi muhim xulosa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xulosa

Tadqiqot natijalari O'zbekiston tasviriy san'atida raqamli texnologiyalarning o'rni tobora kuchayib borayotganligini tasdiqlaydi. Raqamli vositalar san'atkorlarga yangi ijodiy imkoniyatlar ochib bermoqda, madaniy merosni saqlash va tarqatish samaradorligini oshirmoqda, hamda milliy san'atni jahon san'at jarayonlari bilan integratsiyalashtirishga ko'maklashmoqda. Biroq, bu sohadagi muvaffaqiyat texnik infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va an'anaviy san'at qadriyatlarini saqlash o'rtasida muvozanatni ta'minlashga bog'liq. Istiqbolda O'zbekiston tasviriy san'atining raqamli transformatsiyasi milliy identifikatsiyani saqlab qolgan holda zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish tamoyiliga asoslanishi lozim. Bunday yondashuv milliy san'atning o'ziga xosligini yo'qotmasdan, uni yangi texnologik imkoniyatlar bilan boyitish va xalqaro darajada tanilishini ta'minlash uchun zarurdir. Kelgusida raqamli san'at ta'limi tizimini takomillashtirish, virtual galereyalar tarmog'ini kengaytirish va san'atkorlar uchun zamonaviy

texnologiyalarga kirish imkoniyatlarini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Хакимов А.А. Современное изобразительное искусство Узбекистана: традиции и инновации. – Ташкент: Санъат, 2020. – 256 с.
2. Жуков В.Ю. Цифровые технологии в сохранении культурного наследия. – Москва: Прогресс-Традиция, 2019. – 312 с.
3. Paul C. Digital Art. – London: Thames & Hudson, 2015. – 224 p.
4. Юренева Т.Ю. Музей в мировой культуре. – Москва: Русское слово, 2018. – 536 с.
5. Рахмонов М.Р. Ўзбек тасвирий санъати тарихи. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2017. – 428 б.
6. UNESCO. Charter on the Preservation of Digital Heritage. – Paris: UNESCO, 2003. – 18 p.
7. Қодиров О.А. Санъат таълими тизимида инновацион технологиялар. – Тошкент: Фан, 2021. – 184 б.
8. Молева Н.М. Цифровые технологии в художественном образовании. – Санкт-Петербург: Лань, 2020. – 268 с.
9. Grba D. Digital Art: New Paradigms and Contemporary Practices // The Journal of Arts Management, Law, and Society. – 2022. – Vol. 52, No. 3. – P. 187-203.
10. Каримова Ш.Н. Маданий мерос объектларини рақамлаштириш: муаммо ва ечимлар // Маданият ва санъат журнали. – 2022. – №4. – Б. 12-18.

